

**დანიელ ფიფია –
ბოროთიანსა და მებრძოლი მხედარი**

Daniel Piphia –The Warrior Against Evil

ნანა აბულაძე

დადიანების სასახლეთა
ისტორიულ-არქიტექტურული მუზეუმი
საქართველო, ზუგდიდი

Nana Abuladze

Dadiani Palaces History and
Architectural Museum
Georgia, Zugdidi

აბსტრაქტი

დანიელ ფიფია XIX-XX საუკუნეების საზოგადო მოღვაწე, სამშობლოზე უზომოდ შეყვარებული პიროვნებაა. იგი საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის გულანთებული მებრძოლი იყო. ის გახლდათ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ზუგდიდის სამაზრო კომიტეტის პასუხისმგებელი პროპაგანდისტი. 28 წლის ჯაბუკი ბოლშევიკთა ხელისუფლების რეპრესიებმა შეიწირა გაუსამართლებლად, ცრუ ბრალდებით 1924 წლის სექტემბერში.

საყურადღებოა, რომ მისმა შემოქმედებამ გამოაღწია ბოლშევიკურ რეპრესიებს, იხილა დღის სინათლე და ჩვენ ნამდვილი პოეზიის ძალა გვაგრძნობინა. აღფრთოვანებაში მოგვყვართ მის ლექსებს, პოემებს, პროზას, თარგმანებს და სხვა. უდავოა, რომ დანიელ ფიფიამ უსამართლობასთან ბრძოლის ქარცეცხლში გაატარა თავისი მებრძოლი სული, რამაც მას ბოროტებასთან შეურიგებელი მხედრის უკვდავი სახელი დაუმკვიდრა. სტატიაში მთლიანობაში ვერ წარმოვაჩენთ დ. ფიფიას შემოქმედებას. ჩვენ შემოვიფარგლებით პოეტური ტექსტებით, რომლებშიც ანკარა წყაროს სისუფთავითა და სისპეტაკით მოედინება სამშობლოს სიყვარული და ბრძოლა უკეთესი მომავლისათვის.

დანიელ ფიფიას ცხოვრებამ მძიმე ტვირთის ტარება არგუნა. ობლობამ, მატერიალურმა სიდუხჭირემ, ჯანმრთელობის პრობლემამ ვერ ჩაახშო მასში სამშობლოსადმი უსაზღვრო სიყვარული და ბრძოლის ჟინი უკეთესი მომავლისათვის, რომლის სამსხვერპლოზე მან საკუთარი სიცოცხლე მიიტანა.

საკვანძო სიტყვები: დანიელ ფიფია, 1924 წლის აჯანყება, ბოლშევიკური რეპრესიები.

ABSTRACT

Daniel Piphia was a public figure of the late nineteenth and early twentieth centuries, deeply devoted to his homeland. He was a fervent fighter for Georgia's independence and served as the responsible propagandist of the Zugdidi District Committee of the Democratic Republic of Georgia. At the age of twenty-eight, he fell victim to the repressions of the Bolshevik regime, unjustly accused and executed in September 1924.

Notably, his creative works survived Bolshevik censorship, saw the light of day, and allowed us to experience the true power of his poetry. We are captivated by his poems, epics, prose, translations, and other writings. It is undeniable that Daniel Piphia spent his combative spirit in the crucible of fighting injustice, earning him the enduring reputation of a warrior uncompromising against evil.

This article does not attempt to present the entirety of D. Piphia's oeuvre. Our focus is limited to his poetic texts, in which the clarity and purity of the source convey profound love for the homeland and the struggle for a better future.

Thus, Daniel Piphia is a figure burdened by a heavy life. Orphanhood, material hardship, and health problems did not diminish his boundless love for his country or his zeal for the fight toward a brighter future—a fight for which he ultimately sacrificed his life.

Keywords: Daniel Pipia, the 1924 uprising, Bolshevik repression.

შესავალი

საქართველოს ისტორია მეტად მნიშვნელოვანი მოვლენებითაა დატვირთული. საყურადღებოა, რომ დრომ უამრავი რამ გადააფასა და დავიწყების ბურუსში გახვეული პიროვნებების ცხოვრება გააზრებისთვის გამოიტანა სააშკარაოზე. სწორედ დანიელ ფიფია მრავალთაგან ერთ-ერთია, რომლის ნამოღვაწარს დრომ ახლებური სუნთქვა შესძინა.

დანიელ ფიფია XIX-XX საუკუნეების მოღვაწე, სამშობლოზე უზომოდ შეყვარებული პიროვნებაა. იგი საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის გულანთებული მეზრძოლი იყო. ის გახლდათ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ზუგდიდის სამაზრო კომიტეტის პასუხისმგებელი პროპაგანდისტი, ბოლშევიკთა ხელისუფლების რეპრესიებმა შეიწირა, ცრუ ბრალდებით 1924 წლის სექტემბერს 28 წლის ჯაბუკი.

1924 წლის აჯანყება თავისი შინაარსით უდიდესი ტრაგედიის შემცველია. თავისუფლება დაკარგულმა ქართველმა ხალხმა კიდევ ერთხელ აღიმაღლა ხმა უსამართლობის წინააღმდეგ. შედეგად კი არნახული მასშტაბების დახვრეტა-დაპატიმრებები მიიღო (ჯიქია 2009: 4).

საყურადღებოა, რომ მისმა შემოქმედებამ გამოაღწია ბოლშევიკურ რეპრესიებს და იხილა დღის სინათლე და ჩვენ კი გვაგრძნობინა ნამდვილი

პოეზიის ძალა. აღფრთოვანებაში მოგყავართ მის ლექსებსა, პოემებს, პროზას, თარგმანებს და სხვ. ბუნებრივია, მთლიანობაში ვერ წარმოვაჩენთ დანიელ ფიფიას შემოქმედებას. ჩვენ შემოვიფარგლებით ლექსებით, რომლებშიც ანკარა წყაროს სისუფთავითა და სისპეტაკით მოედინება სამშობლოს სიყვარული და ბრძოლა უკეთესი მომავლისათვის.

უდავოა, რომ დანიელ ფიფიამ უსამართლობასთან ბრძოლის ქარცეცხლში გაატარა თავისი მეტრძოლი სული, რამაც მას დაუმკვიდრა ბოროტებასთან მეტრძოლი მხედრის უკვდავი სახელი.

დანიელ ფიფია სამეცნიერო წრეს გააცნო ფოლკლორისტმა, მკვლევარმა კალისტრატე სამუშიამ პოემით „ბულათია“, რომელიც „ორი მჭედელის“ სახელწოდებით დაიბეჭდა წიგნში „ქართული ხალხური პოეზიის ნიმუშები“ შემდეგი მინაწერით: სამარგალოში ნანდული ამზე „ნამდვილი ამბავი სამეგრელოს ცხოვრებიდან“ (სამუშია 1971: 61). მკვლევარმა ავტორი სახალხო მთქმელად დაასახელა გასაგები მიზეზით, როგორც ხალხში იტყვიან: „სიფრთხილეს თავი არ სტკივაო“. რეპრესირებული პიროვნების წინ წამოწევა იმ დროს ნამდვილად დასაფასებელი ნაბიჯი იყო. ხოლო 2014 წელს ჟურნალისტ თამაზ ფიფიას ავტორობით გამოიცა წიგნი „ბორჯი“ (მეგრ. დრო, ჟამი), სადაც თავი მოიყარა დანიელ ფიფიას ნამოღვაწარმა. წიგნი მეორედ გამოიცა 2023 წელს. ამ წიგნით რეპრესირებული პოეტი 100 წლის შემდეგ ქვეყნიერებას ხელმეორედ მოეწვინა (ფიფია 2023: 3).

მსჯელობა

დანიელ ფიფიას ცხოვრება მეტად მნიშვნელოვანი და საინტერესოა. ამ მხრივ საყურადღებოდ გვეჩვენება მისი ჩანაწერები, სადაც ვკითხულობთ: „...მამაჩემმა შეირთო ცოლად რომანოზ კვირკველიას ქალიშვილი, ქეთევანი... პირველად ასული შეეძინა მამაჩემს - კატო. მერე - ორი ვაჟი: პანკრატი და რაჟდენი... მერე კიდევ - ორი ქალიშვილი, ნინუცა და ციცუ. ეს დრო უნდა მივიჩნიოთ ბედნიერ პერიოდად დედ-მამის ცხოვრებაში. მამაჩემი ობოლი იყო, მამა მას დაბადებამდე გარდაეცვალა, სახლი აიშენა, დაცემული ოჯახი წამოსწია და იყო ძალ-ღონით საგსე ვაჟკაცი... დიდხანს არ შერჩა მშობლებს ბედნიერი ცხოვრება. გახდა ავად ხუთი წლის პანკრატი დიფტერიით... ამ დროს რაჟდენიც ლოგინად ჩავარდა, იგი მეორე სახლში გადაიყვანეს და რადგან უფროსი ვაჟი კვდებოდა, მისთვის დიდი ყურადღება არავის მიუქცევია... მაგრამ თურმე რაჟდენსაც იგივე ავადმყოფობა შეჰყროდა. გარდაიცვალა უფროსი ვაჟი და ამ დროს მეორე სახლში კვდებოდა მეორე ვაჟიც, უკანასკნელი იმედი დედ-მამისა. რაჟდენი მაშინ სამი წლის ყოფილა, თურმე მანაც იცოდა, რომ მკვდარი იყო უფროსი ძმა და თავისი ავადმყოფობით არ უნდოდა შეეწუხებინა მშობლები და არ ეძახდა დედას. როცა მიხვდნენ, რომ ისიც ვერ გადარჩებოდა, დედას ყოველივე უთხრეს. დედა მაშინვე გაექანა შვილისაკენ, მან მიატოვა ტირილი და დაუწყო შვილს ალერსი, მაგრამ ეს იყო რაჟდენის უკანასკნელი წამები. მშობლებმა ერთ დღეს დაასაფლავეს ორი ვაჟიშვილი. ამ ორ კუბოსთან ერთად იმარხებოდა დედ-მამის გულიც. ამის შემდეგ სიხარული და ბედნიერება მათთვის არ სუფევდა“ (ფიფია 2014: 276).

დანიელ ფიფია დაიბადა 1896 წელს ზუგდიდის მაზრის სოფელ ობუჯში. მისმა დაბადებამ ყველა გაახარა, ღვთის წყალობად მიიჩნიეს

მოკეთებმა გადატანილი ტრაგედიის შემდეგ. დანიელი მეექვსე, ყველაზე უმცროსი შვილი იყო. ცხოვრებამ ბედის ჩარხი სულ სხვანაირად დაატრიალა, რადგანაც სამი თვისას დანიელს აღმოაჩნდა ავადმყოფობა. მას ცალი ფეხი ეკეცებოდა და გასინჯვის შემდეგ შენიშნეს, რომ მარჯვენა ხელიც ჰქონდა წართმეული. მამას ექიმებმა უთხრეს, რომ ამ სენისგან ვეღარ განიკურნებოდა. ამ ამბავმა საბოლოოდ გატეხა მამა, ავად გახდა და უცებ გარდაიცვალა. დანიელს დედამ გარდაეცვალა ოჯახში საოცარი ტკივილი სუფევდა. კატო დედის მაგივრობას უწევდა დანიელს. კატო დაატარებდა ხელით 6 წლიდან 13 წლამდე (ფიფია 2014: 277).

დანიელი ფიზიკურად სუსტი, კოჭლი ყოფილა, მაგრამ სიმკვირცხლითა და მახვილგონიერებით გამორჩეული. მან წარჩინებით დაამთავრა ქუთაისის გიმნაზია და ობუჯში მასწავლებლად მუშაობდა. ბიოგრაფიული ცნობებიდან ნათელი ხდება ცხოვრების ის სირთულე, რომელთანაც შერკინება მოუხდა მას. მისი შემოქმედება კი დასტურია სულიერი გაუტეხლობისა და მეტრძოლი სულისა.

ჩვენი მიზანია საზოგადოებას დავანახოთ სამშობლოს ბედზე მოფიქრალი პროვინცია, მისი ნაღვაწის სააშკარაოზე გამოტანით შეძლებისამებრ ჩავწვდეთ პოეტის ბოლოქარ სულს და ხელი დავადოთ მაჯას, რომელიც გაგვაოცებს სამშობლოზე ფეთქვის სიძლიერით.

საყურადღებოა, ობუჯზე მიძღვნილ ლექსი:

„სადაც ჩხრიალით მირბის სქურდილა

და ჭანისწყალის ანკარა წყალი,

სად გაგატარე ჩემი ბავშვობა

და ავიხილე პირველად თვალი“ (ფიფია 2023: 6).

ლექსში საკმაოდ ოსტატურადაა აღწერილი პოეტის ოდაბადე, სადაც მას იცნობს დიდი თუ პატარა, დამარხულია მამა-პაპათა ძვლები. ესაა ადგილი, რომელიც მასში იწვევს შვებას და მოსვენებას. აქ ხომ მისთვის ყველაფერი სიყვარულის ფერებითაა გამთბარი:

„... აი, ადგილი, ტურფა ადგილი,

სადაც აქვს გემო ჩემს ცხოვრებასა.

სად უნდა ვიყო, ამის გარეშე,

ჩემი ცხოვრება მოწამლულია.

სიზმრად თუ ცხადად მაინც აქ არი -

ჩემი სული და ჩემი გულია“ (ფიფია 2023: 6).

უდავოა, რომ პოეტის შინაგან განწყობას საოცრად ეხმიანება ლექსი. მას სამშობლოს სიყვარული და დედის ტკბილი ალერსი უთბობს გულს. მოვიხმოთ პოეტური ტექსტი:

„სიყვარული ერთი ვიცი

უმწიკვლო და წმინდა რამე,

ის ანათებს ლამპარით

თბილია და მოკამკამე.

სიყვარული ამგვარი

იშვიათი როდი არის,

ყველა კაცში იპოვება,

ღარიბია თუ მდიდარი,

ამ დიდ გრძნობას ვერ დახატავს

უბადრუკი ეს ლექსია,

მაგრამ ყველას გეხსომებათ,

დედის ტკბილი ალერსია“

(ფიფია 2023: 7).

ნინუცასადმი მიძღვნილ ლექსში პოეტი წუთისოფლის ამაოებაზე გვესაუბრება:

„ვხედავ, ეს წუთისოფელი მე სიკეთეს არ მიქადის. ჩემი საქმე უკან იწევს, რაც წამი და წუთი გადის.	ვფიქრობ, თვითონ მზე ცხოვრების ადრე ქრება, ადრე ჩადის, თუმცა ჯერ თეთრი არ მინახავს, მალე ბნელი თვისად გამხდის“.
---	---

(ფიფია 2023: 7).

პოეტი ერთგან ამბობს, რომ ადამიანმა უბედობის მიზეზი სხვაგან კი არ უნდა ეძიოს, არამედ საკუთარ თავში:

„ქრისტე სიტყვით ვიწამეთ და საქმით კი სატანა, დღეს ჩვენში არც გრძნობაა, არც ნდობა და გატანა .	მაშ, ცხოვრებას რათა ვგმოთ, რათა ვამბობთ რომ ავია, ჩვენს ამ უბედობაში განა დამნაშავეა?!“
---	--

(იქვე: 14).

დანიელმა ლექსი მიუძღვნა ვასილ გეთიას, რომელიც მეფის თვითმყრობელობის წინააღმდეგ საქმიანობისთვის ციმბირში გადაუსახ-
ლებიათ და იქ გარდაცვლილა:

„... შენ ხარ ჩვენი სამშობლოს სასიქადულო მშვენება. ნეტავ იმ კაცს, ვის შენებრ გადუხდია თვისი ვალი, ჩაგრული ძმა ჰყვარებია, ჩვენსკენ ქონებია თვალი.	ნეტავ იმ კაცს, ვინც პირნათლად შენებრ სოფელს ეთხოვება, სიკვდილი მას ვერას აკლებს, თავის ხალხს ის არ შორდება. ნეტავ იმას, რადგან ქვეყნად დიდი ძეგლი აუგია...“
--	--

დანიელს გასიგრძეგანებული აქვს, რომ მართალი საქმისადმი თავგანწირვა უშედეგოდ არ ჩაივლის. ისტორიის ფურცლებზე აისახება ყოველივე, რადგანაც სიკვდილი ბრძოლის ველზე გამარჯვების ნიშანია. მას სჯერა რომ:

„გავლენ დრონი ესრედ შავნი - საზარელნი, საშიშარნი,	ის დროც მოვა წმინდა აზრი განმტკიცდება როცა არსი“.
--	--

(იქვე: 12).

მის შინაგან სამყაროს ასაზრდოვებდა მომავლისადმი იმედიანი დამოკიდებულება, რასაც ეხმიანება მეგობრისადმი მიძღვნილი ლექსი:

„... გვდევნონ, გვიწოდონ ჩვენ სულელები,
მაინც ჩვენ ვიყოთ მართლის მცველები
გვაწვალონ, გვაცვან ვით ქრისტეს ჯვარსა,
და შევხედოთ მხნედ მომავალსა “ (ფიფია 2014: 13).

სიმართლისა და სამშობლოსადმი ერთგულება დანიელის ცხოვრების მთავარი მიზანია. სწორედ ამის გამო დააპატიმრეს და ჩასვეს მეტეხის ციხეში. დასანანია, რომ ახლობლებმა ვერ მიაკვლიეს მის კვალს (მეუღლე არ ჰყოლია) და ერთადერთ დას - ნინუცას ცდა და მონდომება არ დაუკლია, მაგრამ ამაოდ. ქვეყანაზე სისხლიანი ბოლშევიკების თარეშმა შეიწირა ახალგაზრდა ჭაბუკი.

დასკვნა

დანიელ ფიფიას ცხოვრებამ მძიმე ტვირთის ტარება არგუნა. ობლობამ, მატერიალურმა სიდუხჭირემ, ჯანმრთელობის პრობლემამ ვერ ჩაახშო მასში სამშობლოსადმი უსაზღვრო სიყვარული და ბრძოლის ჟინი უკეთესი მომავლისათვის, რომლის სამსხვერპლოზე მან საკუთარი სიცოცხლე მიიტანა.

გამოყენებული ლიტერატურა

- სამუშია 1971 – კ. სამუშია, ქართული ხალხური პოეზიის მასალები. თბილისი, 1971.
- ფიფია 2014 – დ. ფიფია, ბორჯი. თბილისი, 2014.
- ფიფია 2023 – დ. ფიფია, ბორჯი. თბილისი, 2023.
- ჯიქია 2009 – ლ. ჯიქია, 1924 წლის აჯანყება. საქართველოს რეგიონი (სამეგრელო). თბილისი, 2009.